

Zonder landbouw geen klimaatneutraal Europa tegen 2050

In het najaar heeft de Europese Commissie een mededeling uitgebracht over 'Een schone planeet voor iedereen'. Wie kan daartegen zijn? Europa wil tegen 2050 klimaatneutraal worden. Alle Europese instellingen en betrokken raadsformaties werden opgeroepen om beleidsdebatten te voeren, om deze visie te schragen. In mei vond in de raad van ministers van Landbouw een debat plaats. Landbouw is sterk betrokken partij, want zonder actieve medewerking van de landbouw zal het Europa niet lukken. Klimaat is dan ook een van de negen doelstellingen van het GLB na 2020.

Jacques Van Outryve / Illustratie: Joris Snaet

De mededeling van de Europese Commissie over een klimaatneutraal Europa tegen 2050 heet voluit 'Een schone planeet voor iedereen: een Europese strategische langetermijnvisie voor een bloeiende, moderne, concurrerende en klimaat-

neutrale economie.' Met deze veelheid van woorden wil ze de angst wegnemen dat een klimaatneutraal Europa in onze zakken zal zitten en dat het de toekomst van Europa in de wereld zal hypotheke- ren. Op een moment dat de lidstaten amper hun ontwerpvisies van nationale

klimaat- en energieplannen voor 2030 ingediend hebben bij Europa, merkt de Europese Commissie dat regio's, steden, gemeentes en allerhande verenigingen van bedrijven de vlucht vooruit nemen en al een eigen klimaatvisie voor 2050 ontwikkeld hebben. Is het bluffpoker of niet? Europa kan niet achterblijven en wil het voortouw nemen door te investeren in realistische technologische oplossingen, door burgers zeggenschap te geven en door maatregelen op belangrijke gebieden op elkaar af te stemmen. Tegelijk wil Europa de sociale rechtvaardigheid waarborgen en zorgen voor een eerlijke transitie. Europa wil immers vermijden dat de kloof tussen gele en groene hesjes verder toeneemt. ▶

Focus deze week

In 2011 had Europa het nog over een concurrerende koolstofarme economie in 2050. Vandaag gaat het over een klimaatneutrale economie in 2050. De ambities zijn aangescherpt. Dat is mede een gevolg van de afspraken die sindsdien in Parijs gemaakt werden en de maatschappelijke draagkracht die voor klimaatmaatregelen ontstaan is. Inmiddels heeft ons land zich vorige maand op de Europese bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders in een zogenaamd *non-paper* samen met zeven andere lidstaten achter het initiatief geschaard, tot ergernis van Vlaanderen, dat niet geraadpleegd was en het ook nog niet ziet zitten.

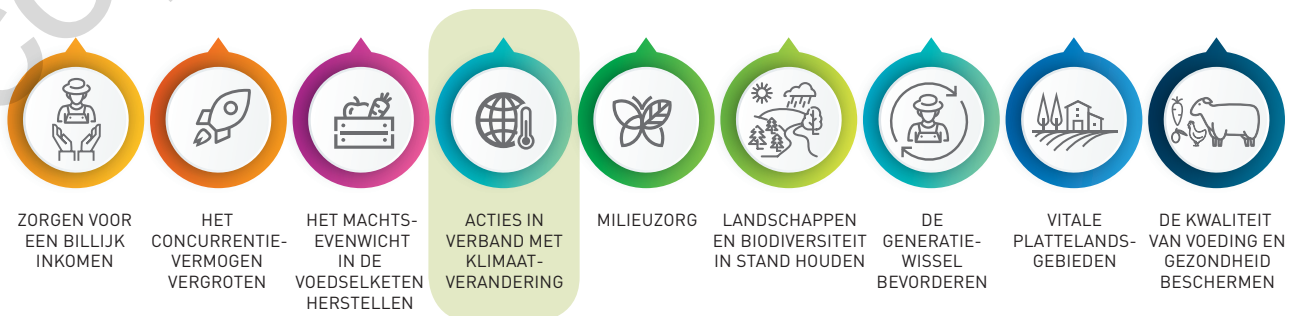
Meerdere scenario's

In haar mededeling schets de Europese Commissie acht scenario's om tot een klimaatneutraal (lees: broeikasgasneutraal) Europa te komen. Daaruit blijkt dat broeikasgasneutraliteit een optimale benutting vereist van moderne technologie en een circulaire economie, naast een grootschalige inzet van zogenaamde 'koolstofputten' (opslag van koolstof, CO₂) van natuurland, ook in landbouw- en bosbouwsectoren, en verschuivingen in mobiliteitspatronen. Een van de zeven essentiële bouwstenen om tot klimaatneutraliteit te komen heeft in het bijzonder betrekking op landbouw, met name het ten

volle benutten van de voordelen van de bio-economie en het creëren van essentiële koolstofputten. Een andere bouwsteen is een circulaire economie, waarin de landbouwsector zich ook thuis voelt. Duurzame biomassa kan instaan voor biobrandstoffen, koolstof-intensieve materialen vervangen, met name in de bouwsector, maar ook door middel van nieuwe en duurzame bio-gebaseerde producten zoals biochemicaliën voor textiel, biokunststoffen en composieten. "Landbouwers worden steeds meer gezien als leveranciers van hulpbronnen en aanbieders van essentiële grondstoffen", benadrukt de Europese Commissie in haar mededeling. "Door de circulaire economie bieden nieuwe zakelijke kansen zich aan." In het beleidsdebat in de raad van ministers van Landbouw werd vooral gewezen op technologische ontwikkeling, innovatie en digitale landbouw, maar ook op de noodzaak van een stimulerend beleid. Tegenover bijkomende publieke diensten moeten de nodige publieke middelen staan. En dat brengt ons tot het GLB na 2020, waar de lidstaten met hun strategische plannen flexibel moeten kunnen inspelen op dergelijke maatregelen. In de eerste pijler van het GLB zou dat kunnen via de nieuwe zogenaamde eco-schema's, waar een extra vergoeding tegenover staat. In de tweede

pijler van het GLB zal dat kunnen gebeuren via de agromilieu- en klimaatmaatregelen. Landbouwcommissaris Phil Hogan wijst erop dat in het GLB meerdere maatregelen mogelijk zijn die de langetermijnvisie voor een klimaatneutraal Europa tegen 2050 kunnen ondersteunen. Denk aan precisielandbouw en optimalisering van het gebruik van meststoffen, gebruik van nitrificatieremmers in de bodem, bodembedekking en beperkte (of geen) grondbewerking, productie van biogas door vergisting ... Hogan lanceerde de jongste weken zelfs enkele verrassende nieuwe initiatieven, waaronder het *Farm Carbon Forest*, waarbij landbouwers specifiek steun ontvangen om koolstof uit de lucht te halen en in bossen op te slaan. Hij kijkt hiervoor naar de bosbouwsector en de bosrijke gebieden. Daarnaast kondigde hij het '1 ha bos'-initiatief aan, waarbij lidstaten in hun strategische plannen zouden opnemen dat landbouwers extra steun kunnen krijgen voor de aanleg van 1 ha bos. Tot slot lanceerde Hogan *Trees for kids*, waarbij lagere en middelbare scholen naar analogie met schoolmelk en schoolgroenten en -fruit Europese financiële steun krijgen om bomen te planten en te onderhouden, gekoppeld aan een educatief programma. De bal wordt volgens Hogan in het kamp gelegd van de lidstaten en hun strategische programma's. Zij zullen maatregelen moeten aanbieden en volgens welbepaalde indicatoren de resultaten controleren.

Landbouwers worden steeds meer gezien als aanbieders van essentiële grondstoffen.

De negen doelstellingen van de Europese Commissie voor het GLB na 2020, met aandacht voor het klimaat.

En Boerenbond?

Europa rekent alweer sterk op het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) om zijn klimaatdoelstellingen ook in de landbouwsector te bereiken. Uit een recente externe studie in opdracht van de Europese Commissie blijkt dat het huidige GLB daar (nog) niet in slaagt. We stellen de vraag aan Diane Schoonhoven, adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid van de Studiedienst van Boerenbond.

“Bij de start van de jongste hervorming van het GLB was wel al sprake van klimaat, maar het was niet zo'n issue als vandaag. Het huidige GLB heeft zich door middel van de randvoorwaarden dan ook nog maar beperkt gericht op klimaatmaatregelen. Randvoorwaarden die van kracht zijn, hebben hoofdzakelijk betrekking op de mestwetgeving, gewasbeschermingsmiddelen, biodiversiteit, dierenwelzijn, voedselveiligheid enzovoort. In de studie wordt trouwens opgemerkt dat de meeste GLB-maatregelen het klimaat niet als hoofddoel hebben. Een randvoorwaarde als de 'handhaving van organische stof' en een vergroeningsmaatregel rond blijvend grasland zijn wel gericht op koolstofopslag in de bodem, maar hebben vooral tot doel om de bestaande hoeveelheid koolstof in de bodem te behouden en (nog) niet zozeer om de hoeveelheid opgeslagen koolstof te verhogen.

Er zijn nochtans mogelijkheden om meer koolstof op te slaan in de bodem. Zo is het gebruik van stalmest een effectief middel, maar dat wordt binnen het MAP beperkt. Meteen is gezegd dat de Europese wetgeving in het kader van de ene milieudoelstelling de landbouwbijdrage beperkt in het realiseren van een andere Europese doelstelling, in dit geval de klimaatdoelstelling.” We merken op dat het nochtans de bedoeling is van Europa om de wetgeving uit meerdere beleidsgebieden op elkaar af te stemmen. Een unieke gelegenheid om hier verandering in te brengen. Of niet?

Koolstofboeren

Opslag van koolstof wordt een belangrijke opdracht om tegen 2050 tot een klimaatneutraal Europa komen. Welke rol kan of zal het GLB na 2020 hierin spelen? “De landbouwsector kan een grote rol spelen in het opslaan van koolstof in de bodem. Dat komt zowel het klimaat als de kwaliteit van de bodem ten goede. Dat laatste is trouwens ook belangrijk in het kader van zogenaamde 'klimaatadaptatie' of aanpassing van de landbouw aan de klimaatverandering. Een bodem met een hoger gehalte organische stof droogt bijvoorbeeld minder snel uit in een periode van langdurige droogte. Omdat het verhogen van de hoeveelheid opgeslagen koolstof een werk van lange adem is en dikwijls meerkosten of gederfde inkomsten met zich meebrengt, is het zaak om deze maatregelen evenredig te belonen en vrijwillig aan de landbouwer aan te bieden. Denk aan het inwerken van stro na de graanoogst in plaats van het stro van het veld te halen en te verkopen. Dat zou binnen het GLB kunnen passen als een maatregel waar een vergoeding tegenover staat. Maar het moet ook mogelijk zijn om hiervoor financiële middelen buiten het GLB aan te spreken. Een euro binnen het GLB kan immers slechts eenmaal uitgegeven worden. Er moeten keuzes gemaakt worden. Er kunnen ook middelen gebruikt worden die afkomstig zijn van bedrijven die onder het ETS vallen (*Emission Trading System*). Deze bedrijven moeten rechten kopen om broeikasgassen te mogen uitstoten. Dat kan leiden tot een nieuw verdienmodel voor landbouwbedrijven die koolstof willen opslaan, zogenaamde koolstofboeren. In het Interregproject *Carbon Farming* verkent het Innovatiesteunpunt van Boerenbond trouwens de mogelijkheden van dit nieuwe verdienmodel.” ■

 <https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2050>

Diane Schoonhoven

adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid
diane.schoonhoven@boerenbond.be

Langetermijnvisie

Een klimaatneutraal Europa tegen 2050 gaat een grote stap verder dan de vroegere doelstelling van de Europese Commissie, waarbij gestreefd werd naar een broeikasgasreductie met 80% tot 95%. In het geval van een klimaatneutraal Europa blijft er weliswaar nog steeds ruimte om broeikasgassen uit te stoten, wat voor de landbouw trouwens onvermijdelijk is omdat het gaat om natuurlijke processen, die nooit volledig beheerst kunnen worden. Iedereen erkent dat ook. Maar alle broeikasgassen die in een klimaatneutraal Europa uitgestoten worden, moeten ook weer uit de atmosfeer opgevangen, vastgelegd en/of verwijderd worden. Hier liggen kansen voor de landbouw. Koolstofopslag in landbouwbodems door planten is een manier om broeikasgassen uit de atmosfeer te verwijderen. Uit onderzoek blijkt dat koolstofopslag onder grasland even groot kan zijn als koolstofopslag onder bos. Er is dan ook een grote rol weggelegd voor de landbouw in deze langetermijnstrategie.”

“Koolstofopslag onder grasland is even groot als onder bos.”